

یکی از راه‌های مهم ایجاد فرهنگ تفاهم و احساس
تعلق در مدرسه، ایجاد رابطه‌ای منطقی بین دانش‌آموزان
پایه‌های متفاوت است. اگر دانش‌آموزان پایه‌های بالاتر
زمان‌هایی را با دانش‌آموزان پایه‌های پایین‌تر سپری
کنند، شرایط احتمالی سخت مدرسه برای دانش‌آموزان
کوچک‌تر آسان می‌شود. گاه می‌توان در ابتدای سال
از فارغ‌التحصیلان پایه‌های بالاتر به عنوان سخنران
مهمان دعوت کرد. مثلاً بچه‌های کلاس دوم به کلاس
اولی‌هایی که از ششم دبستان آمده‌اند، بگویند: «بگذارید
به شما بگوییم شرایط اینجا چه‌طور است.» یا: «ای کاش
بیشتر ریاضی می‌خواندیم و در مبحث کسر بیشتر تمرین
می‌کردیم. چون واقعاً امسال به آن نیاز داریم.»

معلم‌ان باتجربه معمولاً در شروع سال تحصیلی
با سؤال‌هایی نظیر سؤال‌های زیر می‌کوشند چشم‌انداز
مشترکی برای دانش‌آموزان کلاسشان ترسیم کنند:
- دوست دارید کلاستان چه‌طور باشد؟
- دوست دارید من با شما چگونه رفتار کنم؟
- دوست دارید هم‌کلاسی‌هایتان با شما چگونه
رفتار کنند؟
- چه چیزی ممکن است باعث شود در پایان سال
بگویید این کلاس بهترین کلاس بوده است؟
چنین سؤال‌هایی باعث می‌شوند دانش‌آموزان به
کلاسشان احساس تعلق بیشتری پیدا کنند. در طول سال
باید کاری کنیم که این احساس تعلق تقویت شود.

همیاری دانش‌آموزان در تفاهم مدرسه‌ای.

تقویت فرهنگ تفاهم در مدرسه

لیلی محمدحسین
مدیر مدرسه منطقه یک تهران

اولیای مدرسه می‌توانند به کمک دانش‌آموزان بزرگ‌تر، آخر هر سال یا هر نیم‌سال تحصیلی، پوشه‌ای از پند و سفارش طراحی کنند که مورد استفاده دانش‌آموزانی که بعد از آن‌ها به آن پایه می‌آیند، قرار گیرد. این پوشه ممکن است به شکل نامه‌ای به دانش‌آموزان کلاس بعد، یا نوار صوتی یا ویدیویی باشد که در آن با یکدیگر مصاحبه می‌کنند. وبگاه‌ها هم رسانه‌هایی طبیعی برای این کار هستند. یک روش خوب می‌تواند چنین باشد: درست قبل از امتحانات نیم‌سال اول، فیلمی تهیه کنید. در بهار آن را ببینید و به آن مطلبی اضافه کنید. بعد آن را به دانش‌آموزانی بدهید که پاییز آینده از راه می‌رسند.

دانش‌آموزانی که این بسته یا پوشه را تهیه می‌کنند، مهم نیست که در چه سنی باشند، به نفع دانش‌آموزان کوچک‌تری که پایه به پایه پشت سر آن‌ها در نظام حرکت می‌کنند، موضع می‌گیرند. به همین دلیل اگر معلم هستید، حضور شما در این کار باید به حداقل برسد. اظهارنظرهای خودتان را حذف کنید. می‌توانید اظهارات دانش‌آموزان را به طور سازنده نقد کنید، ولی سعی نکنید محتوای سخنان آنان را تغییر دهید. این تمرینی برای بچه‌ها توسط خود بچه‌هاست.

برای تهیه این پوشه، معلمان یا مسئولان مدرسه می‌توانند چنین سؤال‌هایی از دانش‌آموزان بپرسند و پاسخ‌ها را ثبت کنند:

* وقتی سال را شروع می‌کردی چه انتظاری از مدرسه داشتی؟

* امسال، در مدرسه، چه چیز تو را شگفت زده کرد؟ (چه چیز برات عجیب بود؟)

* آیا دوست داشتی قبل از اینکه مدرسه را شروع کنی، کسی چیزهایی را به تو بگوید؟

* از خواندن چه چیزی بیشتر خوش‌حال می‌شوی و چرا؟

* دوست داشتی چه چیز را کمتر می‌خواندی و چرا؟

* الان درباره چه چیزهایی متفاوت از یک سال پیش فکر می‌کنی؟

* در سالی که گذشت چه چیزی برایت خیلی سخت بود؟ آیا دوست داشتی برای آن کمک بیشتری دریافت می‌کردی؟

اگر دانش‌آموزان پایه‌های بالاتر زمان‌هایی را با دانش‌آموزان پایه‌های پایین‌تر سپری کنند، شرایط احتمالی سخت مدرسه برای دانش‌آموزان کوچک‌تر آسان می‌شود

* می‌خواهی سال آینده چه کار کنی؟ پاسخ‌های دانش‌آموزان به سؤال‌های فوق نه تنها برای دانش‌آموزان سال آینده دورنمایی ترسیم می‌کند، بلکه فرصتی فراهم می‌آورد تا معلم و دانش‌آموز هر دو به تفکر درباره گذشته و تعمق در آن بپردازند. البته می‌توان این جریان تفکر و تعمق را در طول سال تحصیلی نیز فراهم کرد. معلمان می‌توانند از دانش‌آموزان بخواهند هر هفته یک صفحه حدود ۲۰۰ کلمه درباره فعالیت‌های کلاسی و تکالیفی که داشتند، نظر بدهند. این تکلیف می‌تواند رفتارهای دانش‌آموزان را نسبت به یکدیگر نیز تحت پوشش قرار دهد. معلمان می‌توانند برای اینکه انجام تکلیف را برای دانش‌آموزان آسان سازند، چند سؤال مطرح کنند؛ مثلاً:

● چه چیزی به نظرتان به طور خاص جالب بود؟

● دوست دارید درباره چه چیزی بیشتر بدانید؟

● اگر چیزی اول شما را گیج کرد، ولی بعد توانستید آن را درک کنید، چه طور برای شخص دیگری آن را توضیح می‌دهید؟

● درباره چه چیزی هنوز احساس گیجی می‌کنید؟ در زمینه رفتار ارتباطی دانش‌آموزان نیز می‌توان سؤال‌هایی مانند سؤال‌های زیر مطرح کرد:

● آیا به دقت و بدون قضاوت به حرف‌های دیگران گوش می‌کردم؟

● آیا در فعالیت‌های کلاسی و یا در جمع‌های خصوصی‌مان همه فرصت صحبت کردن داشتند؟

● آیا در گروه همه برای رسیدن به هدف مشترکمان فعالیت می‌کردیم؟

● آیا خودمان برای نوع رفتاری که مایلیم به وجود بیاوریم، الگو بودیم؟

● آیا می‌توانیم حتی در صورتی که با هم موافق نیستیم، با هم همکاری کنیم؟

● آیا رفتار من به گروه کمک کرد یا مانع آن شد؟

● آیا من با احترام به دیگران با آنان رفتار می‌کردم؟

با تحلیل و گفت‌وگو درباره پاسخ‌های دانش‌آموزان، بعد از مدتی احساس یگانگی و تفاهم بین آنان تقویت می‌شود.